

10

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1936-37

DRAMA

Urednik: J. Vidmar

Izhaja za vsako premijero

Din 2 50

Okusno Vas oblači le
DAMSKI MODNI SALON

Cene in izdelava solidna GLEDALIŠKA UL. 7

Sonja

NOVO OTVORJENI
SALON DAMSKIH KLOBUKOV

„OREL“
LJUBLJANA
SV. PETRA C. 13

VELIKA IZBIRA IN PRVOVRSTNA
KVALITETA – NIZKE CENE

IZVOLITE SI OGLEDATI MOJE IZLOŽBE!

PAPIR, pisarniške, tehnične in šolske potrebščine ●

Najugodnejše v največji izbiri ●

IV. BONAČ, Ljubljana ●

Akademiki dobijo pri nakupu popust

Nalivna peresa ●

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1936/37 DRAMA Štev. 10

W. O. SOMIN:

ATENTAT

PREMIERA: 19. DECEMBRA 1936

Tridejanska drama z dvema osebama. To sta funkcionar radikalne politične stranke in njegova žena. Njuna drama se izvrši po atentatu na reakcionarnega ministra, ki ga je usmrtil eden izmed njih. Vsa tri dejanja — ena sama agonija dveh ljudi, ki sta povezana v ubranem in resnično prisrčnem zakonu in ki sta hkratu usodno zapletena v zanke velike mreže, ki jo imenujemo politično življenje in socialni boj.

Delo je zgrajeno in spretno sestavljeno z dvojno voljo. Z zunanjo, ki sproži in od dejanja do dejanja vse siloviteje napenja vprašanje: kdo je morilec, in pa z notranjo, ki kaže, kako se velike zanke usodnih moči ožijo okrog teh dveh oseb in kako naposled po strahotnih duševnih mukah in moralnem zlomu iztisnejo iz krivca priznanje. Priznanje o dejanju samem in še o težki krivdi, ki je bila storjena veliko pred dejanjem in ki je z železno doslednostjo maščujoče se Nemeze privedla do atentata.

Prvotna krivda je erotična. Ta greh je ubiti minister izkoristil in izrabljal za izsiljevanje političnih tajej in to izsiljevanje je privedlo do atentata. Pri opisovanju teh dejstev je imel avtor priliko globoko osvetliti demonično snovanje, ki se plete med državnim aparatom in strankami. Izkoristil je to priložnost in posvetil na obe strani. Pokazal je reakcionarnega ministra, ki z vsemi mogočimi sredstvi, tudi z izrabljanjem erotičnih moči nadzoruje dogodke in delo v sovražni stranki, pokazal pa je tudi radikalno stranko, v

kateri ima minister po enem izmed njenih voditegjev sumljiv vpliv, da lahko spravlja v vodstvo ljudi po svoji uvidevnosti in potrebi.

Osebnosti obeh akterjev, med katerima se drama izvrši, sta očrtani markantno. Funkcionar radikalne politične stranke je mlad inteligenten proletarec, ki bi ga lahko na kratko označili kot človeka, polnega mlade, zdrave podjetnosti, energije in plemenite volje. Preprost je, toda globoko človeški, ves prežet s programom svoje stranke, toda pravičen in obkjetiven. Njegova zdrava orijentacija mu daje neko vedrost in življenjsko radost, ki ga delata simpatičnega in pomembnega. Njegova žena je docela ženska. Ne ljubi ga zaradi idej in njegove smeri, marveč zaradi njegove osebnosti, dasi se z vsem srcem oklepa tudi njegovega političnega dela. Ker ga resnično ljubi, bi mu hotela biti do kraja prava družica, hotela bi biti iskrena in odkrita do dna, toda težka krivda teži njeno vest in le še večja nova krivda ter usodno zgoščevanje nevarnosti jo prisilita, da se mu izpove na življenje in smrt.

Šele ta izpoved ju naposled združi v pravi zakon ali v pravo ljubezen. Toda že se bliža usodna ura; nevarnost, ki jima jo javlja iz zunanjega sveta radio, postaja preteča in nujna, stvari, ki jih na kraju zločina odkriva policija, že pričenjajo z neizbežno nujnostjo kazati na nju, na enega izmed njiju. Eden izmed njiju je storil zločin. Ko izvesta za rezultate preiskave, jima ostane ena sama pot. To je pot v smrt, v katero gresta skupaj v ljubezni in zvestobi, kakor nista mogla živeti nikoli.

Po njuni smrti še zadnja avtorjeva kretnja. Njegov domislek je tak, kakor da bi se hotel na zaključku še poslednjič in prvič nasmehniti. Isti radio, ki je to dvojico s svojimi grožnjami pognal v smrt, pove tik po izvršeni tragediji, da policijska preiskava ni privedla do jasnosti in da bo najbrž ostala brezuspešna. Drama, ki se je pravkar izvršila, je bila na videz nepotrebna, nesmiselna, in če je bila nujna, je bila po nekih nepojmljivih in nedostopnih zakonih. In tako je vse človeštvo življenje: vse, kar je razumljivo in razumno, je nevažno ter brez moči. Slučaj je, ki vse upravlja, toda če gledaš težke in velike slučajne dogodke, kakor si jih gledal v tej drami, boš zaslužil v njih obrise nekih daljnih in neznansko preprostih, modrih zakonitosti.

J. Vidmar.

Mladinska predstava

Narodno gledališče v Ljubljani vprizori 20. decembra Hamikovo igro za otroke: »Repoštev«. Delo je v šegavem duhu in z uporabo vseh gledaliških tehničnih pripomočkov napisano po znanih krkonoških pravljicah o dobrem gorskem duhu Repoštevu. V naslednjem nekaj značilnih mest iz teksta, ki bo otroški publiki gotovo po srcu:

PETAČ:

(nastopi po kratkem odmoru z desne): Tristo loparjev pa jajčna lupina! Drugič si bom pa desetkrat premislil, da bi ob tem času hodil po takšnih potih. *(Jezno)* Kaj pa me briga, če moja strina umira? Kaj ji je treba stanovati v teh hribih? In kaj ji je treba mene, če umira? Bog vedi, če ne bi bilo zaradi jezikov, bi rajši lepo doma ostal in bi se figo brigal za svojo bolno strino. Zapustila mi tako ne bo počenega groša. Saj je bila svoj živ dan prava reva. O, ti kurja mast, kako me grize mráz v palce! *(Dvigne levo nogo)* Malo zgibati se moram, da se ogrejem, in potem bomo počivali. Ena — *(globok počep)*. Dve — *(vstane)*. Ena — *(globok počep)*. Dve — *(vstane)*. Ena, dve! Ena, dve! Ena, dve! — — *(itd)*. Vedno hitreje, vedno hitreje, to nas ogreje! Ena, dve! Ena, dve! Ena, dve! *(Pade na tla.)* Tristo pegastih mačkov! Zdaj bo pa dovolj! Zdaj me ne zebe več tako, samo palec me srbi. Tristo ongavih... Malo počitka nam ne bo škodovalo. *(Se ozira naokrog.)* Ta štor mi bo ravno prav prišel.

(Desno spredaj leži medved, ves pokrit s snegom, da se le tu pa tam vidi kakšna rjava lisa. Videti je kot zasnežen štor, na katerega sede Petač. V tem trenutku se medved dvigne, otrese sneg s sebe in velikanski rjav medved stoji pred Petačem, ki je ves prestrašen skočil pokoncu.) Ježeš! Sveta nebesa! Na pomoč! Medved! Na pomoč!

GAŠPERČEK

(kleče): Ardigata, ko bi le mogel vstati! *(Kliče)* Oče! Mama! — Mislim sem, da bom dobil od Repošteva konjička, na katerem se bom gugal, pa je napravil iz mene oslička, ki se zna samo po kolenih

drsat. Lep čas lahko čakam, da pride tu gori kak otrok mimo. In potem je še vprašanje, ali je ta otrok tudi priden? Ker rekel mi je, da bom le takrat lahko vstal, če mi bo p r i d e n otrok dal roko. — Prebita reč! — Aha, nekaj sem se domislil! — (*Drsa po kolenih do skrajnega roba odra in govori k občinstvu*) Kaj ni danes nič otrok tukaj? Če so otroci tukaj, naj prav glasno rečejo »da«. — No, kaj je? — (*Otroci v občinstvu »da«.*) Je tudi kaj pridnih otrok vmes? (*Če ne reče nikdo odgovora, reče Gašperček*) Kaj? Sami poredneži? (*Če kdo odgovori z »da«, reče Gašperček*) No, vendar! Zdaj bom pa precej rešen! Prosim, prosim, naj pride najbolj priden otrok sem k meni in mi da roko. (*Drsa po deski čisto do občinstva. Ko mu je kdo izmed otrok dal roko, se poskuša dvigniti*) Ne morem vstati! (*Otroku*) O ti lažnjivi kljucek ti! Ti nisi priden! Čakaj samo, če te Repoštev dobi v roke! Kaj res ni nobenega pridnega otroka med vami? Mogoče ti? (*K drugemu otroku*) Daj mi svojo tačko, bom videl, če si priden? Tako. (*Ponudi otroku roko in skoči pokonci*) Juhuhu, zdaj sem pa rešen! Na poljubček za to! Priden otročiček mi je dal roko! Hvala lepa, dragi moj štrukeljček! Če boš kdaj tak navihanec kot jaz, bom pa jaz tebi pomagal. Juhu, z Repoštevom sva spet prijatelja! Juhu, Juhu! (*Skače po odru proti snežemu možu.*) Ti, možek sneženi, nisem dobro napravil? Kaj? Kaj nisem pametnejši od Repošteva? Haha!

GASPERČEK:

Meni pa ni nič rekel. Taka nesramnost! Kdo sem pa jaz? Sem mar nihče? Se to spodobi? Še vprašal me ni, kaj želim. Ko bi le videl, kaj počenjata ta dva tam notri. Mogoče je kje kakšna špranjica, da bi pokukal skozi. (*Išče v kristalih kakšno odprtino.*) Še linice ni v teh vratih. Tudi zvonca ni, da bi pozvonil, palček pa je tudi izginil. Ta palček je gotovo Repoštevov hišnik. (*Kliče*) He, gospod Repoštev! Jaz sem tudi še na svetu! Kaj pa je z mojim konjičkom? Kaj? (*Položi uho na kristale, zažvižga, spet prisluškuje.*) Ne sliši me. Mogoče gledajo ravno skozi okno. Ah kaj, bo že prišel spet ven, in potem ga naskočim za svojega konjička. Drznost velja! Lepo v verzih ga bom prosil, takole:

Dober dan, gospod Repoštev!
Slišal sem, da si dober mož. —
Ampak to bom šele verjel,
ko mi konjička podaril boš.

GAŠPERČEK

(*k občinstvu*): To je pa čeden oče, kaj? Želi si, da bi me Repoštev kaznoval! Saj pravim, koliko se moram jaz jeziti na svojega očeta, to je že od sile! (*Od zadaj klici: Gašperček! Gašperček! Poslušaj!*) Tukaj sem! Me kliče kdo? (*Klici: Gašperček, Gašperček!*) Kdo me kliče? (*Glasno*) Slišite, kdo kliče? (*Nekdo potrka na okno.*) No, kakšen osel trka neki spet na okno? (*Odpre okno in v tem trenutku se prikaže velika oslovska glava skozenj in brlizgne iz gobca curek vode Gašperčku v obraz. Glava spet izgine in okno se zapre.*) Kaj pa je bilo spet to? Odkod pa se je vzel ta curek? Saj razen mene prej ni bilo nobenega osla tukaj. Pa kar v obraz mi pljune! No, čakaj, jaz ti že pokažem! (*Proti oknu*) Ti, opica neumna! (*Okno se odpre in ta hip se prikaže v oknu velikanska glava opice. Prisoli Gašperčku zaušnico in izgine. Okno se zapre.*) O jej, zdaj sem pa res jo skupil! Ta osem je bil opica. Tu ni več varno! Strah me je, kar tja! v skrinjo se bom skrila. Tam me še vrag ne iztakne! (*Gre k skrinji, ko stopi prednjo, se pokrov odpre, in iz skrinje švigne vrag, ki se žvižgaje dvigne proti stropu in izgine.*) Hu! (*Gašperček sede od strahu na tla.*) Me že ima sam vrag! Zdaj se pa sploh ne upam več govoriti! Kar čutim, da moram začeti biti priden, drugače se mi še vragvedu kaj zgodi. Prav vse, kar mi bodo očka zdaj ukazali, bom storil. Pričnimo kar z večerjo. To so mi ukazali. Se nisem v šoli učil: Brez dela dosti jela? A zdaj je ta sestradani krojač pobral vse cmoke s sabo! V kuhinji pa jih bo menda še kaj! (*Odide in se spet takoj vrne z zvrhano skledo cmokov, z nožem in vilicami, ki jih položi na mizo. Ko pa sede na stal za pogrnjeno mizo, se pogrezne tako globoko v tla, da je sedež stola enak tlom.*) Oha, ta miza pa nima nog! (*Skoči pokonci in stol se sam od sebe spet dvigne.*) Aha! Zdaj mu kolena več ne klecajo! O ježeš, kakšni slastni cmoki! (*Ko bi rad enega nabodel, se pogrezne miza s ploščo do tal.*)

Tako! Zdaj se bodo pa še cmoki začeli sprehajati! No, glejte no! Zdaj so pa cmoki sfrčali kot vrabci! In ta spak od stola je kar ustavil svoj promet, namesto da bi se dvignil z mizo! (*Udari po stolu kot bi bil konj.*) Hop, hop! Ajdi, stoliček, poskoči, konjiček! (*Stol se z Gašperjem vred dvigne, hkrati se pogrezne miza. Potem pade stol z Gašperjem na tla in miza se spet dvigne. Ta igra se pakrat ponovi v vedno hitrejšem tempu.*) No, hvala lepa, to je pa res zmerom lepše. Tako bi večkrat rad večerjal. Saj je to kakor v Tivoliju na vrtiljaku. Pa še zastonj. Samo še lajna manjka. (*Stol in miza se neprestano dvigata gor in dol.*) Vse se mi že vrti! (*Kriči*) Rad bi izstopil! Zavora! Izstopil bi rad! Izstopil! Stoj, zapik! (*Miza obstane zgoraj, stol z Gašperčkom spodaj. Gašperček skoči pokoncu.*) Tako, zdaj so cmoki spet pod stropom! *Se nenadoma domisli* Čakajte, zdaj vas pa imam! (*Steče z odra in se vrne z dolgo lestvo, jo prisloni k mizi in počasi pleza navzgor.*) Precej vas bom imel. Saj so se že gotovo čisto shladili, ti cmoki! Nisem od vraga, kaj? (*Ko dospe do vrha, se miza pogrezne in Gašperček pade z lestve; v strahu*) To je pa že od sile! Ven bi rad. Saj se mi že vse vrti. Stol pleše, miza pleše, cmoki plešejo. (*Miza in stol divjajo nepretrgoma gori in doli. Vse pohištvo prične plesati.*) Skrinje plešejo, metla pleše, vse pleše! (*Glasno zatuli*) Oče! Mama! Mama!

MLINAR

(*silno debel, brez sape*): Uf, uf, tako sem se prepotil, da se kar cedim. Nak, dvesto vreč moke nesem rajši, kot bi šel še enkrat na to Vranjo peč. Kako mi je že rekel mežnar? Trikrat se pokliče Repoštev, trikrat steče po vseh štirih naokrog in trikrat prekopicne. No ja, pokličem že lahko, a da bi moral po vseh štirih s tem trebuhom, to mi je pa res nerodno. — A mora biti pač! (*Zakliče*) Repoštev! (*Steče z veliko muko prvič naokrog, ko se prekopicne, se prevrne*) Štrbunk! Sem že na tleh! Prokleti trebuh! (*Steče, spet pade*) Ta vražji meh! Ne gre mi, pa ne gre. Mar bi doma bil pustil ta svoj trebuh. No, še enkrat poskusim. (*Vstane, zakliče*) Re ...

Božična predstava

V sredo, 23. decembra vprizori drama prvič *Gregorinovo* božično igro »Kralj z neba«. Gregorinova igra nam nadomešča posebna božična dela, kakor jih imajo nekateri drugi narodi, na primer Čehi s svojimi »Českimi jasticami«. V razliko s češko igro, ki se oslanja na narodne legende in balade, se Gregorinov »Kralj z neba« predvsem opira na biblijo. Tu bodi ponatisnjen avtorjev uvod, s katerim uvaja bralca v svoje delo:

In Jezus je hodil po mestih in vaseh in oznanjal evangelij nebeškega kraljestva:

Mt 22, 37—40: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, — ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.«

Mt 7, 12: »Vse, kar hočete, da bi ljudje storili vam, storite tudi vi njim.«

Mt 6, 19: »Ne nabirajte si zakladov na zemlji, kjer jih uničujeta molj in rja.«

Mt 6, 33—34: »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, vse drugo se vam bo navrglo.«

Jan 3, 6—17: »Resnično, kar je rojeno iz mesa, je meso, kar je rojeno iz duha, je duh. — Če sem vam govoril o pozemeljskih stvarih in ne verujete, kako boste verovali, če vam bom govoril o nebeških? — Bog namreč ni poslal svojega Sina na svet, da bi svet sodil, marveč da bi se svet po njem zveličal.«

Jan 6, 27—51: »Ne delajte za jed, ki mine, temveč za jed, ki ostane za večno življenje. — Moj Oče vam daje pravi kruh iz nebes. Kruh božji je namreč tisti, ki prihaja iz nebes in daje svetu življenje. — Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes. Če kdo jé od tega kruha, bo živel vekomaj.«

Godrnjali pa so Judje nad njim: »Ali ni to Jezus, sin Jožefov, čigar očeta in mater mi poznamo? Kako sedaj to govori? ,Iz nebes sem prišel'.«

In ko so sodili Zveličarja, mu je rekel Pilat (Jan 18, 36—37): »Torej — kralj si!« »Kralj sem,« mu je odgovoril Jezus in izjavil: »Moje kraljestvo ni od tega sveta. Jaz sem se zato rodil in zato prišel na svet, da spričam resnico.«

A to Resnico so ljudje razbičali, pljuvali vanjo in razpeli na križ. Človek je Kralja z neba obdaril z darovi, ki jih ima zemlja in njeno kraljestvo. — Kralj z neba pa je človeka obdaril z darovi, ki jih ima nebo in njegovo kraljestvo. Luč je zasvetila v temo in zasijala na pot, ki vodi iz laži v resnico, iz greha v čistost, iz sovraštva v ljubezen, iz nemira v mir — iz smrti v — življenje! — Kralj z neba je ustanovil kraljestvo, ne kraljestva; dal narodom — ljudem — bratom ime: človek . . . da bo ena čreda — en pastir.

Mt 24, 14: »In označil se bo ta evangelijski kraljestva po vsem svetu: in takrat pride konec. —

Mt 24, 30—31: »Takrat se bo prikazalo znamenje Sinu človekovega na nebu: in videli ga bodo prihajajočega z veliko močjo in slavo.«

Mt 25, 31—35: »In sédel bo na prestol svojega veličastva. Zbrali se bodo pred njim vsi narodi in ločil jih bo, kakor loči pastir ovce.«

Tedaj poreče kralj tistim na svoji desnici: »Pridite, blagoslovljeni, sprejmite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka!«

V n a n j a G o r i c a , ob veliki žetvi 1936.

GREGORIN EDVARD

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Zupančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Foto atelje-studio
J. POGAČNIK
LJUBLJANA
Aleksandrova cesta 3
se priporoča

ALFONZ BREZNIK

==
LJUBLJANA
ALEKSANDROVA 7
==

Vsa glasbila in strune

CINKOVO BELILO „BRILJANT“

zlati, srebrni, beli, zeleni in sivi pečat

LITOPON „TITANIK“

originalno 30 % blago, odporno proti svetlobi

SVINČENI MINIJ „RUBIN“

garantirano 30 % svinčenega superoksida

KOVINE IN KOVINSKI POLIZDELKI VSEH VRST!

Metalno akcijonarsko društvo, Ljubljana

Telefon 2727

ATELITAT

Drama v treh dejanjih.

J. Somin. Prevedel S. B. S.

Režiser: Sominšek

Avgust Bergmann, funkcionar

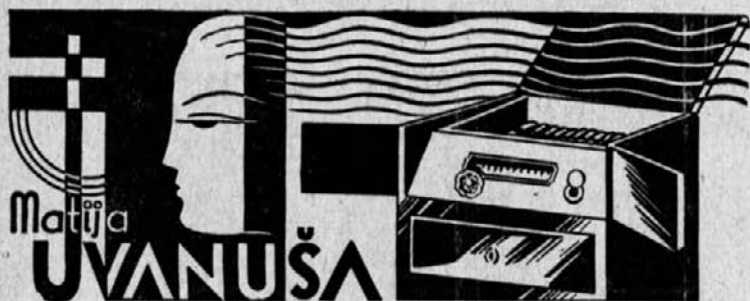
ranke Iv. Levar

Liza, njegova žena

. M. Danilova

Prvo dejanje: v kuhinji delavskega stanovanja Bergmannovih, ki je obdana s dnevnimi sobami. Drugo in tretje dejanje: v prostorni priprosti dnevni sobi.

NAJVLJUDNEJE SE PRIPOROČA

Frizer za dame in gospode v pasaži palače VIKTORIJA
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA CESTA ŠTEV. 4

Zobna ordinacija

Dentist teh.

Leopold Smerkolj

laboratorij za moderno tehniko in keramiko
ordinira za zdravljenje zob od 8-12 ure dop.
in od 2-6 ure pop.

Ljubljana VII. Celovška cesta 32 // Telefon 34-48